

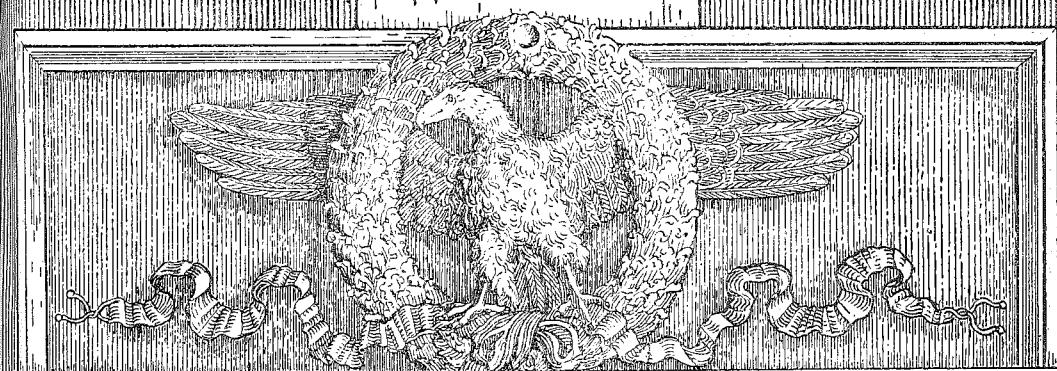
3)

ALMA ROMA

QVIDQVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

G. DEL VECCHIO.

Pro "ALMAE ROMAE,, Sociis

apud Commentarii Administratorem opuscula latine scripta venum dantur,
pretio quod sequitur:

JOSEPHI FORNARI **Communia vitae.** Phrases et formulae ad latina coloquia instituenda:

Fasc. II; *Voces animalium, De officiis.* – Lib. 3,00.

JOSEPHI FORNARI **Fridianus** et **Francisculi prandium**, Milesiae fabulae scenis accommodatae apud ephebea facile agendis. – Singulæ lib. 2; ambae lib. 3.

HERMINII IACOBELLI **In campo latinitatis novi flores.** – Si tegumento solut. lib. 4; si xyлина structura aureoque titulo decorat., lib. 5.

I. B. FRANCESIA **Euplius, Ad Romam,** Actiones dramaticae. – Singulæ lib. 1,50.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integralm ALMAE ROMAE Collectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXIII, paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libellarum 225 pro Italia; pretium duplicatum, libell. scilicet 450, pro exteris gentibus, suae pecuniae valorem maiorem habentibus, quam ut Italicae pecuniae valor nunc est.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite*, requirendae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est non sinit ut foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Premium annuae subnotationis est pro Italia libell. 12; pro Anglia shell. 12, 1/2; pro Batavia flor. 7,50; pro Hispania peset. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro Helvetia franc. 15; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 20 exaequans; *ante solvendum rectoque tramite mittendum ad JOSEPHUM FORNARI doctorem, Romam, 12, Via del Governo Vecchio, 96.*

De latinarum litterarum historia preelectiones¹

3. Quae quum ita sint, tamen quaestio occurrit, utrum omnia penitus a Graecis sumpserint Romani adeo ut nihil aliud nisi simiae Graecorum dicendi sint, an non nihil sui in opera litterarum artiumque induxerint. Num probari potest Nordenii, philologi Berolinensis, viri alioquin maxima existimationis, sententia, adfirmantis, latinarum litterarum historiam nil aliud esse nisi die *Geschichte von der Aus- und Umbildung der aus der griech. Lit. herübergewonnenen γένη?* De hac re nuper commentatiunculam scripsit, doctam et sane probabilem, Vincentius Ussanius noster, cui titulus: *Originalità e caratteri della letteratura latina.*² Cuius sucum colligentes, primum in memoriam revocabimus, Romanos, etiam quum alienam doctrinam in rem suam derivarunt, magis in rebus atque usu quam in studiis ac ratione versatos esse. Et ut mores et instituta vitae resque domesticas ac familiares et melius tuebantur et lautius quam Graeci, rem vero publicam melioribus tempera-

verunt et institutis et legibus (verba sunt Ciceronis in *Tusculanis Disputationibus*, I, 1 et 2), ita studia scientiae cognitionisque de caelo quodammodo in terram revocare conati sunt, et quum apud Graecos, exempli gratia, geometria in summo honore esset, nihilque mathematicis illustrius, Romani modum huius artis metiendi ratiocinandique utilitate terminaverunt. Hinc epicici poëtae magis quam lyrici oratores et rerum scriptores potius quam philosophi exstiterunt.

Praeterea, si latinas litteras in universum perpendas, tria animadvertere licebit, quibus earum praestantia et excellentia ostendetur. Primum non inficiaberis, *gravitate* illas quadam et magnitudine insigne esse. Considera rerum scriptores, ut Livium, Sallustium, Tacitum, si interdum iudicio et critica vi, ut nos loquimur, carere videntur, at quam magna sapientia res describunt, mores hominum exhibit, magnorum virorum laudes concelebrant! Laudabat Cicero orationem sapientibus sententiis gravibusque verbis ornatam et politam⁴; nemini ignotum est quam florentes vel severis vel venustis sententiis fuerint historici, quos nominavi, praesertim Cornelius Tacitus.

¹ Cfr. fasc. sup. m. Iulii.

² *Atti Istituto Veneto*, 1920-21, tomo LXXX, pars altera.

³ *De or.*, I, 8, 31; *Brut.*, 325.

Etiam oratio numeris soluta apud Romanos aptam compositionem melius fortasse adepta est, quam inter Graecos. Isocratis merita de concinnitate dicendi non negaverim; at Ciceronis loquendi genus in quibusdam orationibus et in libris *De oratore* quam elegans et aptum et rotundum, omnibus denique numeris absolutum! Eius laudem quis oratorum, etiam recentiorum, cuiuscumque gentis consecutus est, nedum superaverit?

Porro, inter omnes constat, veteres Italo cuisque regionis, praesertim earum quae ad meridiem spectant, natura ad ludum et iocum et facetias propensos fuisse, turpitudinem quandam et deformitatem minoraque hominum vitia libenter risuros. Notus est Graecus ille Persius Clazomenius in Asia apud Brutum praetorem cum proscripto Rupilio Rege molesta lite contendens, et ab illo Praenestino equite mirum in modum iudicatus, et «italo perfusus aceto», ut narrat Horatius in satira septima libri primi. Huiusmodi igitur aceto et lepore et hilaritate saepissime conspersae adparent latinae litterae, a Fescenninis primae aetatis usque ad epithalamia seu nuptialia carmina sequioris aevi; his rebus abundabant celeberrimi oratores, suavitateque dicendi auditores replebant ut P. Scipio et Caesar a Tullio dicti sunt sale facetiisque omnes superasse.¹ Hinc Bionei sermones in deliciis habiti, nigro sale conspersi, hinc Luciliana illa et Horatiana satira, romani ingenii felicissimum ausum. De quo Quintilianus celeberrima illa verba facere non dubitavit: «Satira tota nostra est». ² Quid plura? Ipsae funebres inscriptiones non alienae interdum a facetiis apparent, ut De Marchi noster, vir ah nimis cito studiis morte eruptus, ostendit in scriptiuncula cui titulus: *Cronaca e facesiu nelle iscrizioni sepolcrali la-*

*time.*³ Hac in re igitur romanum ingenium suum omnino mansisse quis iure negabit?

Non est tacenda etiam alia poëtarum latinorum laus, Romanae indolis filia, scilicet singularis quidam naturae sensus, quo melius quam Graeci voces et silentia rerum animo excepisse, et carminibus suis expressisse videntur. Cui non venit in mentem Lucretius, qui doctrinam alienam in artem exquisitissimam convertit? Cui non Catullus, amoris vehementissimi interpres fidelissimus? Cui non mitis Tibullus et Vergilius bucolicus, iusticae vitae et domesticae religionis atque pacis cantores tenerrimi et suavissimi?

Tertio loco denique animum advertamus ad illud quod, mea quidem sententia, latinas litteras a ceteris omnibus secernit atque distinguit, nempe patriae caritatem atque cultum, et Romanae maiestatis magnitudinisque sensum et admirationem, quibus scriptores omnes animati videntur. Quod Horatius augurabatur in saeculari carmine: «Alme sol, possis nihil urbe Roma visere maius», id et poëtae et rerum scriptores et oratores pectore toto acceptum servabant. Res Romanas celebrare officium nulli negligendum videbatur, eique satisfacere conati sunt inde a Naevio, Belli Poenici auctore, usque ad ultimos rerum scriptores, ut Cassiodorum. Vergiliana *Aeneis* hoc ipso ab Homeri exemplari distinguitur, quod, in *Aeneae memoria*, erroribus, bellis enarrandis, historiam sui temporis sub speciem vaticinationis complectitur. Ut in Asiae provinciis mature templa deae Romae dicata sunt, velut a Smyrnaeis inde ab a. cxv ante C. n.,² paulo post ab Alabandensibus in Caria, qui ludos etiam anniversarios ei divae instituerunt,³ praesertim imperatorum tempore cultus deae Romae cum

genio Augusti conjunctus est, ita romani scriptores urbem aeternam amplissimis laudibus celebrare contendebant. Sub ipsum finem imperii, post Romam ab Alarico Visigothisque captam et direptam, Rutilius Numatianus in poëmatio suo *De reditu*, Romae vale dicens in Galliam profecturus, quasi divino spiritu inflatus, sic Urbem alloqui non dubitavit (1, 47):

*Exaudi, regina tui pulcherrima mundi,
Inter sidereos Roma recepta polos;
Exaudi, genetrix hominum genetrixque deorum,
Non procul a caelo per tua templa sunus.
Te canimus semperque, sinent dum fata, canemus,
Sospes nemo potest immemor esse tui.
Obruerint citius sclerata oblivia solem,
Quam tuus ex nostro corde recedat honos.
Nam solis radiis aequalia munera tendis,
Qua circumfusus fluctuat Oceanus;
Volvitur ipse tibi, qui continet omnia, Phoebus
Eque tuus ortus in tua condit equos.
Te non flammigeris Libya tardavit harenis,
Non armata suo reppulit ursa gelu;
Quantum vitalis natura tetendit in axes
Tantum virtuti pervia terra tuae.
Fecisti patriam diversis gentibus unam,
Profuit iniustis te dominante capi,
Dunque offers victimi proprii consortia iuris
Urbem fecisti quod prius orbis erat.
. Tu quoque legiferis mundum complexa triumphis
Foedere communi vivere cuncta facis.
Te, dea, te celebrat Romanus ubique recessus
Pacificoque gerit libera colla iugo.
Omnia perpetuus quae servant sidera motus
Nullum viderunt pulcrius imperium.*

Concludamus licet, litteras latinas non sine excellentia et virtute quadam sua cum Graecis comparari posse, et inique facere eos qui illas nimis fastidiose despiciunt. (Ad proximum numerum).

FELIX RAMORINUS.

DE CULTU SANCTI LAURENTII MARTYRIS

Huius sanctissimi iuvenis historia est nota quidem, sed non indigna repeti, hisce potissimum temporibus, quibus perperam

falsa virtus passim honoratur. Huic praesertim et animi eius fortitudini primas semper Romanorum pietas religiosus suea victorias receptas referre consuevit. In Romanae ecclesiae ritu sub exitum quarti saeculi atque ineunte saeculo quinto in sculpturis cum sancto Petro et Paulo, Urbis patribus, insignis hic sacer Minister honorifice ponitur, qui splendida ac tenuima morte de falsis numinibus maximum omnium triumphum reportavit. Maiores enim eius in Urbe excellentiam, post Apostolorum principes, non modo sanctus Augustinus testatur, sed Prudentius, et Leonianum quod dicitur sacramentarium memorant; et vermiculata emblemata in sepulcralibus vitris signiferi huius christiani atque cruciferi imaginem castissime reddunt.

Prudentius, qui Christianorum poëtarum clarissimus habitus est, mira affectuum suavitate, Christianam pietatem redolentium, amplissimis honoribus eum ad sidera tollit. «Romani – ait – templum extra urbem sanctissimo viro dicarunt, eiusque nomini liberos consecrare solebant, et sanctiores ethnici Pontifices, et in primis Claudia Vestalis romana, ad sepulcrum in Syriacae praedio in Agro Verano iuxta Viam Tiburtinam, miliario ab Urbe secundo, adoraturi se se conferebant».

Quae autem Romae fierent honori sancti Laurentii, pervigilio eius diei festi, complura et doctissima, ex more, nostra memoria, in Commentario sanctae Melaniae, Marianus Rampolla Cardinalis exaravit. Constat enim apud omnes, quo modo, quibus suppliciis et qua animi fortitudine, christianus hic et verus

Mucius imposuit ... sua membra focis.

Laurentius diaconus, quem furor pagorum in Christi discipulos saeviret, obvius fuit Xysto P. M., qui in odium christiane sapientiae poena mortis damnatus, ad supplicium duceretur. Quem longe ac

¹ *Brut.*, 128; *De off.*, I, 133.

² *TACIT.*, *Ann.*, 4, 56.

³ *LIV.*, 43, 6.

lacrimans compellabat dicens: « Quo progrederis, sine filio, pater? quo, sacerdos sine ministro properas? Noli me derelinquere, pater sancte.... ». Cui sanctissimus Pater respondit: « Non ego te deserio, fili, neque derelinquo: sed maiora tibi debentur pro Christi fide certamina. Senes nos levioris pugnae cursum recipimus; te autem quasi iuvenem manet gloriosus de tyranno triumphus. Post triduum me sequeris sacerdotem, Levita. Interea si quid in thesauris habes, pauperibus distribue ».

Quod quidem consilium prudentissimum fuit; namque Urbis praefectus, postulat sibi ab immaculato sacri thesaure custode opes ecclesiasticas, quibus avidissime inhiabat, inferri. Cui Levita castissimus respondit, eas sese condidisse in pauperum manibus, ubi integrius salvas esse confitebatur, quanto sanctius probabantur expensae.

Praedo ille frustratus renuntiare Christo Laurentium iubet et fortissimam christiani animam diris parat urgere supplicis.... Laceros artus et multa verberum sectione concisos subiecto praecipit igne torri.

At ipse ad caelestia spectans et mortalia contempnens, animum atroci tempori parem habens, dum in craticula superpositus uritur, ad impiissimum tyrrannum versus irridens dicit: « Assatum est iam: versa et manduca ».

Quae verba! Horatius, quum de exquisito tormento memoraret, indignabundus dicit:

*Invidia Siculi non invenere tyanni
maius tormentum!*

at Roma, fortium tot virorum altrix, hand ante Laurentio fortiorum virum genuit!

Et Deus, munera suorum abundantia martyris nobilitatem cumulavit, et eius sepulcrum miris et perennibus signis gloriosum frequentissimi ac devoti populi honestarunt.

Hippolytus enim, praetoriae cohortis

praefectus, paulo post Laurentii funus, religione Diaconi mirum in modum commotus, sacro fonte publice ablutus, in Christum credidit. Lucillus quidam caecus, tacta modo martyris manu, visum acquisivit. Romanus, quem Dei angelum cerneret, pulcherrima forma, martyris frontem sudore madidam abstergentem, divina virtute adiuvante, a Laurentio ipso Baptismum postulavit.

In summo montis Viminalis vertice, apud Olympiae thermas, ubi Laurentius immortale martyrium subiit, saeculo octavo, sub Gregorio II P. M. ei est templum dicatum cognomento *in Panisperna*.

Maiori vero devotione sanctus Laurentius colitur in Agro Verano, iuxta viam Tiburtinam, apud sanctissimae Cyriacae, matronae romanae, sepulcra, ubi primum martyr fuerat sepultus, et templum insigne extruitur. Memoria nostra, Sanctes Pe-sarini, peritissimus rerum antiquarum cultor, paulo ante defunctus, acerrimis argumentis, ex monumentis nuperime de-promptis, templum ad Tiburtinum Honori-um III aedificasse firmavit, alterum ad Martyris sepulcrum Pelagium secundum.

Pius IX P. M., auctoritate sua, basilicam illam Laurentianam extra Portam Exquili-nam restituit, et inibi aediculam pro loci religione et dignitate, sua impensa dedicari iussit. Omnibus perspicuum est, Pium IX P. M. in hac basilica hypogaeum sibi elegisse, ut ita Laurentii potissimum protectione in morte frueretur. Parvulam aediculam primum super martyris exuvias Constantinus imperator aedificandam curaverat, in cuius humiliori parte Pius IX conditus est.

Magnam alteram Basilicam ab inchoato exstrui iussit Xystus III Pontifex, qui Augustae Dei Matri dicari voluit; sed, labe-tibus annis, utraque est sancto Laurentio donata.

Et alia quoque templa in Urbe fuerunt S. Laurentio dicata: uti scilicet quae in

Lucina, in Damaso, in Piscibus atque in Miranda appellata fuerunt.

De sancto Martyre Laurentio tot meritis insigni multa eademque gravia documenta Romanum Collegium cultorum Martyrum paulo ante edidit.

Insignis hic Christi martyr gloriose occubuit Romae iv idus Augusti an. cccviii. Et centum duos et triginta annos post, Florentiae, Iuliana, nobilis huius urbis foenia, quae Aldobrandinorum familiae origo traditur, sancto Laurentio, quem maxime colebat, templum construendum curavit, a sancto Ambrosio rite dicatum. Haec fuit Basilicae Mediceae initium, quae multis post annis, novis semper accessionibus exornata atque sculpturis, inter pulcherrima templo in illa Urbe laudatur. Ita Flo-rentia, prior post Romam, sanctum Laurentium iam inde a multo tempore, maxime venerata est.

Complures autem aliae civitates, in quibus Ianua est recensenda, quae ipsum sibi Patronum principem elegit, sanctissimo Diacono templo dedicari voluerunt. In hisce, Augustam Taurinorum commemorabo. Cui hoc deus maxime debetur? Emmanueli Philiberto, qui fortissimus et maximi consilii vir, rem subalpinam profligatam ac paene perditam, praeter omnium opinionem virtute sua restituit. Octodecim enim annos natus, quem paternam ditionem a Gallis teneri videret, ad stipendia se contulit Caroli V hispanici, sperans fore ut aliquando patriam ab hostibus vindicaret. Acerrimo praeditus ingenio, in tantam claritudinem brevi pervenit, ut imperator illum praeficeret exercitui, quem in Belgis haberet. Tam opportunum imperium nactus, Emmanuel Philibertus, anno MDLVI Galliae fines ingredi non dubitavit, castrisque positis ad Augustam Veromanduorum, iii Idus sextiles maximo praelio fortissimas Gallo-rum copias profligavit, ipsumque hostium ducem in potestatem suam rededit.

Paulus Segneri, cuius ab ortu, Neptuni in Latio, tertium hoc anno memoratur saeculum, indolem sortitus egregiam, vim di-cendi ingenuam doctrinis promovit, recto cultu roboravit. Puer, religione in Deum, pietate in magnam Dei Matrem, innocen-

Vir autem piissimus, in tam arduis rebus constitutus, ad Deum respexit, et se suaque in tutela posuit sancti Lau-rentii, cuius festum proximum erat, et secum ipse solemniter vovit, si in praelio victoriam de hostibus referre potuisset, in patriam reversus, templum haud rege indignum, in eius honorem esse exstruc-turum.

Et Emmanuel Philibertus, quum virtutis praemium tulisset avitum regnum, a bello periculis ad pacis studia animum con-vertit, et voti compos, Augustae Taurinorum, ingenio praescriptoque Camilli Guarini, religiosi viri atque eximii studii, apud regiam templum sancto Laurentio dicavit, iis artibus decoratum, quibus maxime ci-vibus advenisque commendaretur.

Strenuo Gallorum victori equestrem statuam ex aere cum basi anaglypta in arce ante templum Carolinianum posuit grata Taurinensem civitas dedicavitque.

At si hominum fama plerumque vel clarissima hodie mox fit tempore obscurior, « ut sylvae foliis pronos mutantur in annos », e contra sanctorum virorum no-men « vires acquirit eundo », quoniam ipsa religio tamquam mater strenua atque immortalis suo eos velamine tegit atque aeternitate tuetur.

Ad Laurentii monumentum haec esset inscriptio ponenda:

Ethnica Roma ruit, Christi nova Roma triumphat.

SENIOR.

PAULUS SEGNERI

Paulus Segneri, cuius ab ortu, Neptuni in Latio, tertium hoc anno memoratur saeculum, indolem sortitus egregiam, vim di-cendi ingenuam doctrinis promovit, recto cultu roboravit. Puer, religione in Deum, pietate in magnam Dei Matrem, innocen-

tia floruit; adolescens, in Societatem Iesu adscitus, sacris sub penetralibus virtutem provexit in maius, idemque diurna exultus exercitatione, in aciem procedens, erroribus vitiisque bellum indixit acer- rimum.

In iuventute instituenda triennio utilem operam posuit.

Triginta et amplius annos in sacris expeditionibus versatus, Dei benigno numine, hominum coetus omnis generis ornata oratione tenuit, mentes adlexit, voluntates quo voluit duxit. Plebem vicanam, populum omnesque ordines civium concionibus, consiliis, exemplis sanctissime instituens, ubicumque defecere mores reduxit; quae serpebant mala depulit, bene nata foyit, adauxit; urbes, oppida, castella, pagos impii vastata tumultibus bellicisque rumoribus obstrepentia, pacavit. *Quiescistarum* haeresim grassantem primus omnium deprehendit, patefecit, extinxit. Acerbitates, insectationes, damnationes, invidias perditorum hominum technis concitatas, invicto animo pertulit.

Triumphatis hostibus Ecclesiae suisque, ab Innocentio XII Pont. Max. orator Sacri Palatii renunciatus, munus praeclarum et difficillimum sine ulla ambitione suscepit, at non multa sine laude sustinuit.

Plurimum apud omnes prudentia, auctoritate, gratia valuit. Ludovico XIV, rege Galliarum, cum Innocentio eodem Pont. Max. ob novas gallianici conventus sententias dissentiente, pacis sequester exstitit; et omni sapientia ornatissimus, ovibus Christiani gregis pastoribusque pascua doctrinae salutiferae exhibuit.

Morum disciplinam editis libris illustravit, vindicavit, pietatisque et eloquentiae monumenta reliquit aere perenniora.

In orationibus enim iucunditatem Isocratis, Tullii gravitatem et copiam, vim et robur Demosthenis aemulatus, speciem dicendi germanam expressit, artesque

ingenuas sacrasque disciplinas, quibus ab adolescentia fuerat deditus, ita acerrimi iudicii ac sapientiae thesauris in vita cumulavit, ut et theologus aetatis suae praestantissimus, iuris divini et humani consultissimus, veteris doctrinae propugnator egregius, sese immortalitati commendaverit.

Omni sanctitatis laude et sapientiae clarus, unus se despiciens, Romae decessit anno MDCXCIV.

E. R.

De Romanorum villis

Dum in urbe, tot inter aestivos calores vivimus molestiasque, et insuper nimiis premimur negotiis, iuvat cum Horatio, idque melli est, dicere:

*O rus, quando ego te adspiciam quandoque licebit
Nunc veterum libris nunc somno et inertibus horis
Ducere sollicitae iucunda oblitvia vitae?*

Haec mecum memorans et totus in illis, mente laetus volutabam, quo studio atque industria Romani olim suburbanum secretum sibi condere consueverint, ubi publicis rebus soluti otium captarent. Non sum equidem nescius, mira admodum diligentia reges Orientis, quemadmodum narrant historici, magnas sibi aedes exstruxisse, quae suam potentiam testarentur, amplissimis viridariis auxisse, operibus exquisitis et signis marmoreis decorasse, ubi datis temporibus, abdicatis regalibus curis, aliquantis per annum relaxarent. Apud nos vero, recentiores, villa admodum modesta est, et quae elegantissima nobis etiam aestimatur, parvula res semper, si et cum antiquissimis Romanorum villis eam componere velis.

Romanorum enim villae longe aliae fuerunt, et si mihi dicere licet, omnes permagni aestimanda.

Omnium sententia, Romani natura ipsa ferebantur ad hoc sibi aedificiorum genus comparandum, ut, sub vesperum, animi solarium sibi procurarent. Ipsa enim recta viarum commoditas et lata regionis securitas maxima de hoc aedium genere sovebat Romanorum ingenium, cui proponendum insitum erat; quod quidem Graeci nunquam necessarium sibi esse credere potuissent.

Quo nomine, vel a primis reipublicae temporibus, cresceret quum in dies pecuniae copia, sicque crevit in civibus rusticandi amor et necessitas. Hinc simplex candidusque Vergilius serius iam et Augusti aetate sic aperte confitebatur se amicum prohibuisse invisere hisce verbis: «Nec veni, nisi fata locum sedemque dedissent!» Quid dicam tibi? Et Statius, labentibus annis, sic de Romanorum ingenio scripsit:

Romanis placuit sedes fidusque receptus.

Nec semper primum elegans erat villa atque ornata; at aliquot post annos filius aut nepos, nova aedium accessione, quam humilem antea obtinebant, diaetics aptiore in ordinem dispositis, cultuque splendoris didissimo exornabant, et addita hortorum amoenitate, opus a maioribus inchoatum, a patre provectum, filii tandem perficiendum curabant. Illuc post insignes relatas victorias, loricas contulerunt nepotes galeasque aeneas, caelatas opere corinthio, hydriasphe grandes, simili in genere atque eadem arte perfectas. Ad haec hostium spolia, monumenta imperatorum, decora atque ornamenta fanorum inventiebantur in instrumentis et supellectili villarum.

Neque silentio praetereunda esse putabo, quae hac de re Crispus Sallustius narrat: «Igitur hi milites, postquam victoriam adepti sunt, nihil reliqui victis secere, quippe secundae res animos sapientium fatigant; ne illi, corruptis moribus, temperarent.» Haud mirum sane, si veluti animi aegri-

tudine perculti, adpetente aestate, omnes paene Romani, urbe relicta, gloria qua- dam vanitate acti, villam petebant, ut ibi, inter agrorum solitudinem, dulcius ac suauius vitam peragerent. Nec iam deerant qui magnis atque improbis sumptibus sibi perperam rus compararent, quod ocissime creditoribus relinquere nimio alieno aere gravati, paupertate compulsi, debebant.

Lucretius luculenter, more suo atque ridendi causa, recentiorem hominem describit, qui rebus suis familiaribus presumdati, ex improviso ad villam se conferre statuit, ut sese ab igne quasi eriperet; at paulo post, huiusc vitae veluti pertaesus,

Oscitat extemplo, tetigit quum limina villa;

atque fugiens conclamat:

Abite pessum vana mundi gaudia!

Ac minime dormit, et celerius quam quum venerit ad urbem revertitur.

Sub Augusti dominatu ambitio haec in immensum crevit. Cives enim ditiores brevi duas et amplius villas obtinere consueverunt; quarum aliae locupletissimae erant, atque supra quam quod nobis credibile foret, omnibus commodis inventisque decoratae, in elegantiorum formam redigebantur; quod si veterem eumdemque humiliorem aspectum retinerent, sub recenti studio proscriptoque magistri, splendidiorem cultum praeseferebant, et ruris dominum ex humili loco ad fortunam pervenisse luculenter testabantur.

Hac de re iuvat optime Horatium audire in primis, Martialem et Plinium iu niorem, qui temporibus diversis, arrepta occasione, varii varia de villis suis referunt. Adest et Vergilius, qui licet in Urbe atque Caesaris domo et Macaenatis deliciis perfrui soleret, suus attamen semper fuit, villicus scilicet, qui vagari desiderat «aëris in campis latis», et prata, arbores laudat, et rura requirit.

Horatius, contra, Quiris semper atque Urbanus, licet humanarum deliciarum

cupidus, nunquam tamen naturam ponit, et divinam quodammodo agrorum dulcedinem praegustans, rus sibi peroptat modo ob salutem, modo ob ipsam simplicem ciborum voluptatem. Semper enim homini voluptuario versantur:

*Multaque de magna superercent fercula cena,
Quae procul exstructis inerant nesterna canistris.*

Ibi, procul urbanis negotiis, nihil aliud sibi quaerit quam quietem.... Et quoniam apud Maecenatem plurimum valeret, ibi remotus a civium rumore ut amiculum adularet, meminit omnes in urbe eum optimere, circumstare, vexare iratis precibus:

Tu pulsas omne quod obstat.

Ad Mecaenatem memori si mente reccuras!.. Ruri autem unus et alter amicus satis est superque; cum quibus mille laevia disserens, optime tempus terit.

Si vero Maecenas apud ipsum manere dulcissimum sibi esse fatetur, sese excusat tamen, monetque amicum suavissimis verbis:

*Caecubum, et prelo domitam Caleno
Tu bibes uvam: mea nec Falernae
Temperant vites, ne que Formiani
Pocula colles.*

Ipse Horatius habet et Tusculanam villam, ad quam, ob nimiam Urbis propinquitatem, nimis frequentes adeunt amici, ibique luxuriosius vivunt. Qua de causa poëta ruris Sabini rusticatatem præfert, ne amicorum sollicitudinibus prematur.

Ut aetate nostra beatores sibi cuncta quae ad vitam molliter agendam procurant, vias commodiores, balnea, scrinia, civitatis suavitatem latissime parant, et novis, exquisitissimis rerum inventis, animum hospitum hilarant atque simul adgreguntur, Romani, uno verbo hoc in Tusculo faciunt; sed Horatius tot peregrinos accipere queritur, ac difficilorem vitam ruri sentit, eiusque inanitatem lamentatur.

Dum vero simplicitatem ruris in futurum persentit, se suosque graviter monet, nihil esse hisce in rebus permanens, imo omne casibus obnoxium et fluctuosum... Modo hic, ait moestus, modo ille veteres possessores repellit:

*Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dicitus, erit nulli proprius, sed cedet in usum
Nunc mihi, nunc aliis. Quocirca vivite fortes,
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.*

Quam sapiens magister et sententiarum auctor insignis! Hisce nil verius nihilque sanctius ipse Augustinus aut Hieronymus expromere poterant.

I. B. FRANCESIA.

LAMPAS EUCHARISTICA

*Lux ante Cellam Regis Eucharistici
nitet, lucerna pensilis,
vibratque, corda ceu solent amantium,
iugem piamente flammulam.*

*Nox est: viaeque, quae strepunt interdui,
silent sopori traditae;
canora templi dormit Echo; fax vigil
scintillat una Lampadis.*

*Audivit illa supplices quas pridie,
vapore mixtas thureo,
devota plebs preces et imo pectore
effuderat suspiria.*

*Audivit improbos, suorum candide
iam poenitentes criminum;
audivit et probos, aventes sanctius
vitam suam componere.*

*Utrisque Christus e suo Sacrario
votis benignus annuit:
dolentibus pepercit, innocentibus
plus sanctitatis contulit.*

*O cara Lux, quot ipse sum, te conscientia,
expertus horas gaudio
plena superno; quem latentis Numinis
vox insonaret blandior!*

*Quae tum quies meis redibat sensibus,
quamvis procella strideret,
quum me repente Solis eucharistici
mulceret aureum iubar!*

*Ros impluebat et mihi, mens arida
quum taedio tabesceret;
nam, floris instar irrigati, vivido
mox imbubar spiritu.*

*Quis det mihi, beata Lampas, hoc tuo
fungi decoro munere,
sacris ut ignibus vorentur omnia
in me profana et terrea?*

*Tu perge custos esse, Lumen pensile,
Altaris eucharistici;
ignesce Christo; discat oh! et cor meum,
ardere flammis aemulis!*

FRANC. XAV. REUSS, SS. R.

EX ITALIS URBIBUS

TEMPLUM VOTIVUM INTERNATIONALE Romae, ad colle Parioli.

Superioribus Maio atque Junio mensibus actariae officinae atque diaria in re vitam catholicam mundi transcendentem institere commentanda, quae forte quosdam ignota praeterierit: templum, dico, Pontificium votivum atque internationale, ut aiunt, quod erigi coepit est Romae ad Parioli collem, Immaculato Cordi Beatae Mariae Virginis dicandum.

Ergo die Maii mensis 29, in Dominicæ Ascensionis festo, Summus Ecclesiae Pontifex postquam litavit sacramque Communionem frequentibus impertiit peregrinis qui Romam advenerant, ut eiusmodi templi primarii lapidis impositioni adstant, parvam quandam, eamdemque marmoream molem benedixit ex Catacumbis effossam. Quam insequente die Dominicæ in numero prope hominum concursu et

una mente unaque voce Purissimum Cor Mariae ovante atque adclamante, Basilius Pompili, Purpuratus Pater in Urbe Vicarius, sollemni ritu in fossam collocabat.

Ibi aderant quoque alius Purpuratus Pater, Michael Lega, et Legati Belgicus et Hispanus, et Episcopus Caiacensis, qui disertissimam contionem habuit, pluresque egregii viri ac Rmi. Abbates, quos inter Montserratensem Rmum. Patrem Marct iuvat referre. Ibi Collegium cerneris Americanum, Hispanique omnes alumnos: ibi Romanarum consociationum atque collegiorum ingens multitudo.

Ex benigna Pii XI concessione immenses multitudinis fidelium vocibus Pontificius Concentus insonuit. Exemplum præterea gratissimum et religiosissimum præbuit Collègii Sancti Anselmi confertissimus Benedictinorum chorus, quorum industriae totus illius memorabilis diei liturgicus splendor fuerat commissus.

Futuri templi magnificentia ex his documentis colligere potes, quae Brasini, operis architectus, palam prodidit. Forma erit circulari sicut Pantheon Agrippinum; basis eius crux graeca, ex cuius brachiis quattuor magna surgent sacella. Pars centralis, quae « Rotunda » dicitur, duo et quadraginta late patebit metra; fornicis interior altitudo sexaginta metra, exterior autem usque ad interioris basim pertinens metra octoginta obtinebit, ad centum metra deveniet Sacrae Aedis fastigium.

Templum equidem hoc novum optima auspicatur alite. Summi Pontificis saepe iterata benedictio, una cum impensis commendationis verbis ad sui ipsius operis benefactores, foret iam felicissimum augurium. Sed Pater Sanctissimus hoc etiam addidit: latissimum donavit campum, in quo aedes erigentur. Ipse iam inde ab initio centum millia libellarum Italicarum est elargitus, et iterum munus suum auxit quattuor et nonaginta millibus; Ipse itidem, quod autumavit, de modo anqui-

rendo, quo melius forma huius operis res cito evadat, satagit, nam brevi exstructum templum in religionis et artis gloriam discipit.

Missionarii Filii Immaculati Cordis Mariae, Vici in nobilissima Catalaunia terra orti, mandatum Pontificium ferventes suscepere futuri templi in altum extollendi. Quem ad finem, ut eius notitia quocumque gentium propalaretur, extensissimum comitiorum rete contexuerunt, quae tantae molis opus, quod primum quibusdam somnum videri potuit, omnino factibile redderent.

Etenim huiusmodi templum notam habet universalem utpote quod in Urbe erigeretur, quae Christiani caput est orbis.

Ex quattuor illis sacellis, quae centrum circumagent, aliud sancto Iacobo Apostolo dicabitur, quod Patronus ab aquis baptimalibus fuerit Benedicti XV, qui tantum auspicatus est opus; aliud vero Martyri Achilleo sacrabitur in Pontificis regnantis memoriam, qui primarium benedixit lapidem; aliud tandem clarissimum virum manebit Catalauniae columen atque Hispaniae et totius Ecclesiae decus, cuius praeco fuit indefessus in nativo primum solo, deinde in Fortunatis insulis atque in Cubana, demum in mundo universo per scriptorum apostolatum exemplorumque suorum suavissimum aroma, Venerabilem, inquam, Patrem Antonium Mariam Claret, quem in Beatorum numerum relatum exspectamus quamprimum videre.

Relligiosam, socialemque futurae huius sacrae aedis significationem, nemo est quin capiat. Quotquot Sacri Cordis Iesu catholicum exoptabant imperium, gaudio gestire sentient pectora, quum a longe fortunatam quasi speculentur diem, cuius Cor Beatissimae Matris ex urbe Roma pandat albores. Gentes pacis expertes certent hoc in templo, quod quasi hominum catholicorum in fundo in Civitate Aeterna exstruitur caritatis vinculum ex alto a Su-

peris demissum necnon amoris osculum quod dat communis humano generi Mater ut in clementissimum amorem Iesu Christi, Regis hominum iusti, boni atque pacifici filios omnes immerget.

EMM. JOVE.

COMMUNIA VITAE

Pecunia petitur, mutuo datur.¹

IUVENTALIS. Vis a me magnam inire gratiam, amicorum optime?

CORNELIUS. Nihil libentius quam tibi gratificatus fuero, si quidem penes me res ipsa erit.

IUV. Malo nimis omne hodie ex urbis moenis egressus sum deambulandi gratia, et omnem amisi pecuniam.

CORN. Num quis tibi crumenam praecedit?

IUV. Lubet tibi ridere; mihi non item.

CORN. Quidni?

IUV. Exhausti sunt loculi ludendo.

CORN. Quo lusu certasti?

IUV. Ut scopum, in tentoriis, quae illic prope sunt, transfigerem. Irascor mihi quum recogito: ne ictum quidem unum ad metam dirigere valui. Non secus deerravi ac si captus fuisse oculis.

CORN. Sed quid est in quo tibi commodare possim?

IUV. Da mihi mutuam libellarum decussim.

CORN. Non tantum nunc habeo praesentis pecuniae.

IUV. Quantum, quaeso?

CORN. Nescio, nisi crumenam inspexero: vix sunt libellae octo.

IUV. Da mihi mutuo dimidium, nisi tibi incommodum est.

¹ Ex ANTONII VAN TORRE dialogis familiaribus. Cfr. fasciculum sup. mens. Aprilis, pag. 64.

CORN. Totum, si usus est, accipe.

IUV. Inurbanus sim si te prorsus pecunia spoliavero.

CORN. Hodie non egebo; universam accipe.

IUV. Accipiam ergo; sed quod sine damno fiat tuo.

CORN. Ne verere.

IUV. Amo te de ista tam prompta benignitate.

CORN. Si quid aliud poscis, ne parcas.

IUV. Reddam ad obolum, quum primum cras te videro.

CORN. Istam mitte sollicitudinem: nondum est opus mihi.

IUV. Nolo esse in alieno aere: ego cras reddam, nec sine gratia.

CORN. Vale. Ego domum me confero.

IUV. Et ego ad repetendum lusum.

CORN. Sic, meliori auspicio iteres!

IUV. Alit ludentem spes victoriae, et ipsa dies quandoque parens, quandoque noverca est. Vale in crastinum.

PRO IUNIORIBUS

Parvum antibarbarum.¹

Fabrica - Officina; Taberna.²

Fabricerius - Curator aedis.

Facere - Facere officium suum: Munus suum praestare (obire; exercere; gerere; explere; perficere). - Facere ad suam voluntatem: Suo uti consilio; Se audire; Sibi obtemperare; Se in consilium adhibere. - Facere quod debetur: Ad rem verba conferre; Factis dicta prosequi. - Fac mihi hunc favorem:

¹ Cfr. fasc. sup.

² Ita: Officina lanaria (operis lanariae), linteraria, textilium, textilibus pingendis, etc.

Da mihi hanc veniam; Hoc mihi, quaeso, concede (tribue).

Facilitare - Facile aliquid reddere (facere; efficere); Alicui rei difficultatem lenire (rei obicem adimere; alicui rei obstacula subtrahere).

Faciliter - Facile; Non aegre; Nullo negotio; Sine negotio; Expedite; Sine molestia.

Factor - Effector; Perfector.

Facultas - Si de pecunia: Auctoritas patrimonii - Si de scientia: Doctrina - Si de scholis superioribus, ex. gr. Magister sacrarum facultatum: Doctor de curialis sacris disciplinis tradendis.

Fallibilis - Qui errare potest.

Falsitas - Mendacium; Vanitas: Falsum.³

Fama mala² - Infamia; Invidia.

Famiger; Famigeratus Famosus - Clarissimus (celeberrimus; celebratus; gloria clarus; vir clari nominis; vir eximia claritate nominis; vir celebri nomine). - Nominis sui gloria orbem terrarum implere; Fama in omnes oras permanare, et sim.³

Fastus - Arrogantia; Insolentia; Spuritus.

Fatalitas - Fatum; Casus.

Febricitare - Febri coripi (affici; laborare; iactari; tentari; calere).

Febris - Febris tertiana: Febris trini circuitus; Febris tertii diebus recurrens; Febris die medio intervallata. - Febris quartana: Quartanae morbus; Febris quadrini circuitus (quartis diebus recurrens; biduo medio intervallata).

Felicitare - Prosperum, (felicem) facere aliquem; Felicitatem facere alicui; Aliiquid alicui fortunare (prosperare).

¹ Falsare: Adulterare; Corrumper; Depravare; Vitiare. - Ex gr.: Adulterinis coloribus inficere aliquid. - Falsator: Falsarius.

² Non idem dicendum de fama bona, quae apud Ciceronem reperitur.

³ Famosus vero malo sensu optime adhibetur.

Femininus - Femineus.¹

Fervens - Ardens.

Festa immobilia - Dies festus status (fixus; stabilis); Statae diei festus.

Festa mobilia - Festus dies instabilis (conceptivus; mutabilis); Non statum festum.

Festum instituere - Sollemne instituere; Sollemnem aliquem diem esse velle; Festa laetitia observandum diem praecipere; Solemnam festum diem indicere (imperare).

Festum ex paecepto - Dies feriatus ab opere (ad opus); Dies vacuus ab opere; Indicta in diem vacatio.²

Feudum habere - Locum beneficiario nomine obtinere.

Ficticius - Fictus; Commenticius.³

Fiducialiter - Cum fiducia; Fidenti animo.

Figmentum - Commentum; Res ficta (commenticia).

Filum (orationis) - Cursus (Series) orationis.⁴

Finalis - Ultimus; Extremus; Novissimus.

Fingere sibi - Fingere (sine pronomine).

Finire - *Finire librum*: Libri finem facere; Absolvere librum - *Finire bellum, vitam* et sim: Conficere bellum; cursum vitae, etc.

Florere (artes) - Artium studia vigere.

Florerius Summi Pontificis - Procurator a supellectili sacri palatii.

Fontanarius - Magister fontis; Magister fontanus.

Foresteria - Hospitalia.

¹ Sed dicitur in sensu grammatico.

² Itaque: Festos dies colere; Feriari diebus festis; Vacuos ab opere festos dies agere; Immunes ab opere festos dies traducere (transigere); Festos dies sacro cultu celebrare.

³ Itaque *Fictio* - Fabula; Res ficta; Commentum.

⁴ *Filum orationis perdere*: Longius labi; *Resumere*: Ad propositum reverti.

Formidabilis - Terribilis; Formidolosus.

Formularium - Formula; Exemplum.

Fortilicium - Locus munitus; Arx; Castrum.¹

Fragmentum - De iis quae physica non sunt (ex. gr. librorum): Reliquiae; Pars non integra; Quod ex re, quae perit, restat.

Franciscanus - Franciscalis.²

Fraternitas - Sodalitas; Germanitas; Fratrum coniunctio.

Fratricidium - Fratris caedes; Fraterna nex; Parricidium fraternalium.

Fraudolenter - Insidiouse; Ex insidiis; Dolo.

Frontispicium - Frons; Fastigium.

Fructifer - Frugifer.

Frugalis - Frugi.³

Frustraneus - Inutilis; Irritus; Supervacaneus.

Fulgidus - Fulgens.

Fulminare - Fulmina emittere (iacere; moliri; torquere).

Fundamentalis - Primarius; Primus; Subtilis.

Fundator - Conditor; Auctor; Constitutor; Pater.⁴

Fundere - In sensu proprio: Flare; Conflare.⁵ - In sensu translato, ex. gr. *Fundere preces*: Precibus flagitare; Detestari.

Fusim - Fuse.

¹ *Fortilicium praepositus*: Praepositus Praesidiariorum castellanorum.

² Itaque: *Frater (Sodalis) Franciscalis*; Ex ordine Franciscalium. - *Franciscanus tertii ordinis*. Frater Franciscus tertianus - *Franciscanus ex ordine Observantium*: Fr. ex ordine veteris observantiae - *Fr. reformatus*: Sodalis Franc. ex familia Reformatorum. - *Fr. Cappuccinus*: Sodalis Capulatus (ex ordine Capulatorum).

³ Apud Ciceronem vero legitur « frugalissimus ».

⁴ « Pater » et « Pater Legifer » de Conditoribus aliciis religiosae familiae praesertim dicitur.

⁵ Ita: Triumvir Auro Argento Aeri Flando Feriundo; Pecunia conlata in ampliorem formam confundam aes campanum curavit.

Gabella - Vectigal; Tributum; Portarium.

Gabellarius - Publicanus; Portitor; Vectigalium curator.

Galea - Triremis.¹

Garritus - Nugae; Fabulae; Ineptiae.

Garrulitas - Inanis verborum profluentia.

Genealogia - Generis stirps (capita).²

Generalis - De militibus: Ductor Ordinum: Supremus dux; Praefectus³; Imperator (si omni exercitu praesit); - Legionatus Augusti (quum summum militiae imperium rex detineat); Ductor cohortis milliariae.⁴ - De aliis officiis: Praepositus; Summus Magister (Corrector; Moderator).

Generaliter - Generatim; Summatim; Universe.

Generatio - Procreatio; Ortus. - Saeculum; Aetas. - *Futurae generationes*: Posteri; Posteritas.

Genius (saeculi, temporis) - Ingenium (Natura) saeculi; Temporis ratio atque inclinatio; Saeculum; Tempora; Mores. - *Genius scriptoris*: Ingenium. - *Genius sermonis*: Proprietas sermonis.

Gentilicus - Avitus.⁵

Gentilis - Falsorum Deorum cultor; Ethnicus.

Genuinus - Verus; Bonus; Germanus.

Glorificare - Laudare; Laudibus extollere; Praedicare.

Gonfalonerius - Vexillarius - Praefectus urbis (oppidi, etc.).

Grandiloquentia - Magniloquentia.

Grandis - Iuxta varios sensus: Adsessor regis - Procer ordinis primi - Eques

¹ Inde: Damnare ad triremem; Remo publicae triremis aliquem affigere; Ad remum aliquem dare.

² Itaque: Generis alicuius capita a primo stipite recensere (percensere); Ab ultimo parentum singulos generis gradus ducere (deducere; evolvere; explicare).

³ Italice: *Tenente generale*.

⁴ Italice: *Generale di brigata*.

⁵ Itaque: Avitum sacrarium; Avitum sepulcrum.

ALMA ROMA

cruce magna exornatus - Magister prior (Eques maior) ordinis ..

Graphice (pingere) - Coloribus orationis (laetus coloribus) pingere.

Gratia (Dei) - Beatitatis aeternae semen; Clementiae divinae subsidium; Caellestis gratiae donum; Adeundae caelestis haereditatis pignus; et sim.¹

Gratirosus - Festivus; Argutus; Lepidus; Salsus; Scitus; Comis; Concinnus; Venustus; Elegans; Urbanus; Hilaris; Sale conditus et facetis.²

Gratitudo - Gratus animus; Grata voluntas; Pietas; Beneficii memoria.

¹ *Dei gratia id faciam*. - Faciam, Deo favente (iuvante; propitio; aspirante Numine; si Deus faverit; divino fretus auxilio).

² *Gratirosus in loquendo esse*: Fa etum (dicacem) in consuetudine esse; Mitem esse; In consuetudine festivitatibus (iucunditatem) habere; Singularem esse gerendi agendique leporem (venustatem; elegantiam; suavitatem); Sale et facieiis (humanitate) orationem aspergere; Lepide facere ridicula; Festive iocos adhibere; Delicias dicere; Leporibus affluere; Iocis excellere.

(Ad proximum numerum).

I. F.

De linguae latinae foecunditate¹

99. Totum me gaudiis imbuit tua tam elegans epistola. - 100. Omnes pectoris mei sinus voluptate referit tua tam amabilis epistola. - 101. Rara quadam voluptate me tuae resperserunt litterae. - 102. Tua quidem epistola novam quamdam animo meo voluptatem aspersit. - 103. Tuis litteris nulla res unquam accidit mihi festivior. - 104. Nihil unquam vidi tuis litteris lubentius - 105. Haud est quidquam, quod gaudentiore acceperim animo, quam proximas Domini mei N. litteras. -

¹ Cfr. huius anni fasc. V.

106. Quo me credis affluxisse gaudio quum tuum animum tuis in litteris agnoscerem? - 107. Quum tabellarius tuam mihi traderet epistolam, statim mihi animus laetitia inefabili gestire coepit. - 108. Quid ego tibi nunc referam, quae voluptas, acceptis tuis litteris, animum N. tui titillarit? - 109. Animus meus, veluti exundabat, quum tua mihi redderetur epistola. - 110. Ut tuum lubens accépi epistolam! - 111. Postea quam epistolium tuum ad me delatum est, animus nimirum mihi gaudio efferbuit. - 112. Vix eram apud me prae gáudio, quum tuas acciperem litteras. 113. Litterarum tuarum legens praecipua, quadam voluptate remoratus est animus meus. - 114. Non possum non vehementer gaudere, quoties tua scripta ad nos advolant. - 115. Mel merum mihi tuae fuerunt litterae. - 116. Quidquid litterarum abs te proficiuntur, id mihi saccharo ac melle fluere videatur. - 117. Opiparis litterarum tuarum epulis sum lautissime reiectus. - 118. Tua scripta sunt mihi quavis ambrosia suaviora. - 119. Schedulae domini mei... mihi fuere mensis sicolis lautores. - 120. Nulla voluptas, nullae sunt deliciae, quas cum tuis litteris conferre possim. - 121. Nausea sunt omnia, piae tuis litteris: inter legendum amantissimas litteras tuas pectus gaudio subsaltabat. - 122. Chartae digitis tuis exaratae me, quantus eram, gaudiis explerunt. - 123. Mirae deliciae cordi meo sunt, quidquid scriptorum abs te redditur. - 124. Nisi gaudium tua spirat epistola - 125. Festum diem attulit is, qui tuas attulit litteras. - 126. Triumphum addixit, qui tuum adduxit epistolium. - 127. Nullum ego nectar tuis scriptis anteposuerim. - 128. An ego ullum vel Atticum cum tuis amantissimis litteris contulerim? - 129. Saccharum non est saccharum, si cum tuis verbis componatur. - 130. Nulli mortalium tam sapit potus, quam mihi litterae tuae sapiunt. - 131. Quod sitienti vinum, hoc mihi sunt tuae litterae. - 132. Quod apibus

cytisus, quod salignae frondes capellis, et hoc mihi sunt tua litterae. - 133. Epistolata mihi fuit, quovis melle melior. - 134. Ubi receperissem tantopere expectatas tuas litteras, dixisses N. tuum plane gaudiis ebrium. - 135. Ut redditae sunt abste litterae, statim vidisses nos nimia quadam laetitia quasi temulentos. - 136. Quam unice te diligo, tam unice tuis epistolis delector. - 137. Nil nisi merum delicium tua mihi scripta videntur. - 138. Non tam palato blandiuntur ulla cupediae, quam animam meam tuae litterae delinquent. - 139. Nullae lauitiae suavius titillant palatum, quam tua scripta mentem titillant. - 140. Plausta voluptatum attulit, qui tuas reddidit litteras. - 141. Voluptatum mare adduxit, qui schedas mihi protulit tuas. - 142. Mihi plane tuae litterae fuerunt, quod Persis Iovis.

H. M. IACOBELLI.

ANNALES

Novus Londini habitus nationum conventus.

Colloquia inter novos Galliae et Angliae administratorum praesides habita, quorum in superiore eventuum recensione nostra mentionem fecimus, sequutus est, sub finem elapsi mensis Iulii, alias nationum conventus Londini, eo praesertim fine, ut peritorum relatio de oeconomicis rebus cum Germania componendis in examen una revocaretur. Exercitae quidem disceptationes primum fuere, hinc ex Gallorum diffidentia, inde ex postulatis trapezitarum, qui sua pecunia subvenire Germanis deberent, nec iniuria satisfactionis cautiones requirebant. Attamen, bonis legatorum ceterarum civitatum officiis factum est, ut conciliatio aliqua constitue-

retur, per quam Germani ipsi in consilium vocarentur; quibuscum die nona huius mensis Augusti conventio inita est quatuor pactionibus conclusa, quarum summa est quae sequitur:

I. - Germanorum gubernium onus sibi sumit necessarias rationes adhibendi ut leges et disciplina de nummaria civitatis mensa, de ferriviis, de artibus deque reddituum probationibus promulgentur atque fideli executioni mandentur.

II. - Coetus ad beli damna refienda constitutus curabit fideliter, ut mutua pecunia quo magis expedite fieri possit Germanis a trapezitis concedatur, simulque ut pecuniariae compositiones rationesque inde consequentes opportune efficiantur.

III. - Germanorum gubernium et Coetus ipse fidem suam interponunt sese quoque, iuxta suam utriusque facultatem, executuuros, quae in supplementum pacta interfutura fuerint inter Germanicam ceterasque civitates, etiam circa executionem iudicii peritorum, quod caput fuit praefatarum pactionum, et moderationes quae actu necessariae videantur ad pactiones ipsas explendas. Haec nova pacta ceteris unientur.

IV. - Controversiae quae oriri possint inter Refectionum Coetum et Germaniam circa interpretationem quamlibet tum pactionum, tum Germanarum legum, de quibus supra, ad arbitrios deferentur iuxta formam ab omnium legatorum conventu definiendam.

Hisce pactionibus obsignatis, Conventus ipsius praeses Barthou gratulatus, summam se habere fidem dixit inde novum tempus, novum animum orta esse. Viçissim Marxius, Germanorum, ut aiunt, Cancellarius affirmavit tum solum sese credere veram obsignatam fuisse pacem inter Germaniam ceterasque nationes.

Faxit Deus ut haec re et eventibus firmentur!

Ex Americis.

Nuncii ex Americis allati sunt, in Brasiliana civitate seditionem factam fuisse non sine sanguinis effusione inter gubernii milites et rebellium quorundam factiem. Postquam vario Marte pugnatum est, videntur tandem civitatis copiae suum ius seditiosis imposuisse, iisque omnino profligatis, pacem et concordiam tum S. Pauli in urbe capite, tum alibi, ubi deturbatae fuerint, restituisse.

Idibus Augustis MCXXIV.

POPULICOLA.

VACUI TEMPORIS HORA

Proximis Iunii et Iulii mensibus *Anonymi* duo humanissimi de domorum; ut ita dicam, qualitate, specimen quisque in hisce paginis offerre voluit, a scriptoribus aliorum saeculorum desumptum. At, bona eorum pace, *tempora currunt*, novasque in dies in omni re rationes inducunt. Enigitur quum Russi ultimum architecturae progressum nunciant, vitreas aedes proponentes, Germani, felicitatis humanae non minus studiosi, ulti nobis praebent **domus volubiles**.

Qua aetate - heu, quam a nostris diebus remota! - licebat sibi domicilium diligere, nunquam locandam domum visitabamus, quin sapienti cum animo locorum situm circumspiceremus. - Coenaculum spectatne ad septentriones, an ad meridiem? - Dormitorium solis orientis beneficis radiis donatur? - Atriolum postmeridiana umbra fructit? Anxieque acus magneticas rogabamus, caelique regiones.

Atqui hodierni architecti, Mahumeti alteri, quaestionis rationes invertunt. Ut ille, quum montem ad se adventantem non vidisset, montem adivit, nostri ita ratioci-

nantur: Si sol ad nos venire recusat, nos ad solem ibimus. Scilicet aedificia, quasi uncos quoslibet, instruere super axi volunt, ita ut ea vergi possint ad lubitum adversus solem et umbram.

Re, de hodierno more, ad referendum delata, fuerunt qui ei ad unum omnes suum ferrent suffragium; alii qui timidi de aedium firmitate dubitarent; alii denique qui de ipsius socialis vitae perturbatione solicitudines aperirent. Evidit non? Facultas cubicula vertendi a solis ortu ad occasum nonne, exempli gratia, causam novorum inter coniuges discriminum praestare poterit? Nova inde iurgia, novae similitates, nova animorum discrepancia, nova divortiorum argumenta!...

Erunt praeterea tricae novae et incommoda a sublocationibus: - Quanti hoc cubiculum? - Ut tua est voluntas. Malis id enim ad arcton an ad austrum? Si enim ad austrum, necessario cubiculum meum ad aquilonem vertetur; ex quo quidem damnum mihi fluet, quod locationis pretio tantum sariatur.

Denique quis sibi mente effingat quae fieri possint ex motricis machinae vitio aliquo, aut improvisa institione? Quae omnium dissociatio rerum; quae perturbatio! Tum vero quisque nesciet quo se vertat!

Itaque nostram non dicamus de re sentiam; satis fuerit novum hoc volubilis domus adventum nos nunciasse: prius quam iudicium edamus, patienter exspectabimus, dum aedes quoque, modos illos sequentes quibus nulla vi resisti posse videtur, omniaque in effrenatam fere interminatam saltationem trahuntur, sese circum axem, tamquam veru cum assa carne, convertant magnificeque intorqueant.

**

Erit autem tunc **hominis corpus** quod ex **analysis chemica perspectum** hodie constat? Ipsum enim labrum sive cisterna ap-

pareto oxygenii compressi plena; in humano enim corpore septuaginta chilogrammatum pondere quatuor supra quadraginta oxygenii chilogrammata extare expertus est quidam scientissimus doctor; quorum volumen, communis temperatione, triginta metra cubica excederet. Hydrogenium in eius compositione vix chilogrammata septem attingit; horum vero pondus, libero, ut aiunt, statu, volumen octuaginta metrorum cubicorum efformaret, ita ut per hydrogenium vix in hominibus duodecim inclusum fas fuerit - o mirum! - aerostatum metrorum cubicorum mille inflare, qui tres quatuorve homines in aera extollat.

Inter solida elementa, primum locum carbo obtinet: viginti et duo carbonis chilogrammata valemus! Phosphori tantum sunt grammata octingenta; nullum, proh! metallum pretiosum comprehendimus; quin imo metallum maxime abundans est calcium, cuius tamen pondus mille et septingenta quinquaginta grammata attingit. Non vero deest omnino potassium, non sodium, non magnesium, neque, hercule! ferrum; quamquam metalli huius vix grammata quinquaginta numerantur.

Quid denique si pluribus hisce elementis addamus superbiae ventum, malevolentiae acorem, odii venena, ignem cupiditatum?...

**

Si vero vobis exposui quibus partibus nostra vigeat natura, **praecepta** quoque addam **vivendi diutius**, eaque ex Americano quodam - sunt enim (quis ignorat?) Americani in rebus atque usu versatissimi - diario deprompta. Sunt quae sequuntur:

- Alimenta vites terrosis salibus abundantia.

- Fructus comedas multos, mala frater-sim, eaque cruda et valde sucosa.

- Bibas quotidie duo vel tria pocula destillatae aquae, in quae guttas decem

phosphorici acidi, iam opportune diluti, infuderis.

Praeterea:

- Duas horas quotidie ambula.
- Horas septem noctu dormias.
- E lectulo surgas vix experrectus fueris, statimque ad labores tuos intendas.
- Cibum sume quum tantum eius necessitatem persenseris, eumque lente mande.
- Tum solum loquere quum oporteat, et cogitationis tuae vel dimidium proferas.
- Ea unice age, quae dicere possis.
- Ne quid scribas si id obsignare nequieris.

- Semper memento alios in te spem habere; tibi vero in nullo homime esse sperandum.

- Ne pecuniam pluris facias quam ut in usu est; ea enim bonus est servus item et dominus pessimus.

Eia! experimentum agite, lectores humanissimi, exitumque, post saeculum, mihi referatis.

**

Iocosa epitaphia.

I.

Garruli maledici:

DEFUNCTUM ET FUGE QUEM VIVUM FUGERE, VIATOR,
LINGUAM DONEC MORS ET SECET ATILIO.

II.

Trapezitae:

CUI VALDE TIMUIT TANDEM TRAPEZITA CAPSA
SECURUS CUSTOS CONDITUR HYPPOLITUS.

III.

Tonsoris:

CORVINUS TONSOR IACET HIC SUBLATUS HYDROPE
MULTORUM PARCENS SE DISPEREUNTE CRUORI.

IV.

Obaerati:

HIC SITUS HERMOGENES TOTO QUEM LUGET IN ORBE
INSOLABILITER CREDITOR OMNIGENUS.

V.

Potoris:

PROCULUS AETERNA HIC EDORMIT NOCTE FALERNA
CAUPONES GRATI SPARGITE BUSTA MERO

**

Aenigmata

(vulgo *Rebus*).

OPAREM

II.

Oppida vel campos, montes vel caerula mon-
[strat];
Torquet, hiat, cruciat, tabo funditque cruem.
Captivos reddit pisces, fallitque volucres.

Aenigmata in superiore fasciculo pro-
posita his respondent: 1) *Noctu-a*; 2) *In-
auris*.

IOSFOR.

Libera a pittaciis responsa.

Cl. v. EMM. IO., *Vici*. - Fasciculi, quos desiderabas, pervenerunt tandem ad te? Et amici tui, quos suo tempore ad eos misi, acceperunt?

Cl. v. IO. BELL..., *Senis*. — Accepimus, tibique gratias habemus.

Cl. v. F. DR..., *Nagasaki*. — Quam summam nunciabas neque in epistolio invenimus, neque aliunde quisquam nobis detulit adhuc.

Coeci sunt oculi, quum anima alias res agit.
Demens est quisquis praestat errori fidem.
Eget minus mortalis, quo minus cupit.

P. SYRIUS.

LEPIDUM CAVILLUM

4)

ACTIO DRAMATICA I. B. FRANCESIA

SENARIIS VERSIBUS CONSCRIPTA.

REC. Adhuc praeluxit sollers hic intelligens,
Iocosus insuper, plenus ingenii,
Omnino nescio pererret admodum.
Monebo...

MED. Forsitan si quis de proximis
Vico rem curet remittendam denuo?

REC. Hoc nempe feci.

MED. Te gessisti egregie.

REC. Sed...

MED. Quid sed?

REC. Respondit vidiisse capsulas
Ad nos immissas positas in curribus
Iam prefecturas... misit illinc nuncium:
« Perveni serius: nihil prohibui...
Fatales vidi prefecturas capsulas ».
Quod fulmen cecidit meo tunc capiti!
Amice, confer bonum mi consilium,
Ne me relinque misellum in molestiis...
« Animus certus in re incerta cerni-
[tur!] »
Nec sine premi rebus me tot pessimis...
Est Municipium monendum clanculum?
Et ipse parochus; opus ut resciat...
Quid faciam?

SCENA IX.

PUER TELEGRAPHI et DICTI.

PUER. (*manu tenens nuncium*). Stat hic Rector
[Collegii?]

REC. Stat!... Quid refers?

PUER. Quid sit omnino nescio...

Cito quod invenerim te valde gaudeo.

REC. Da mihi nuncium, quidquid sit admo-
[dum.]

PUER. Dabo; tu dederis mercedem parvulam?

REC. Eccam! Et vade!

PUER. Hanc mihi mercedulam?
Hac ego vivo parva sed mercedula!
Tua fac esto largitate laetior...

MED. Vadis ni recto te repellam virgula,
Te reddam corium virgarum segetem!

PUER. Quae nempe largitas! Largitas ferulae!
Vado, ne dubita, vado, ne clamita. (*Exit*).

SCENA X.

RELIQUI.

REC. Tibi ne grave perlegam istud nuncium.

MED. Dicet fortassis scimus iam quod optime.

REC. Artibus tamen contremisco misere,
Meique nebulis caligant oculi.

Ceteris adde hoc igitur officium
(*Dat ei nuncium*).

MED. (*Arripiens*) Cedo mi nuncium. Legam
[libentius.]

« Infandum fatum! Expedite sarcinae
Erant iamdudum, laetae sint inferiae ».

REC. Vides? Laetatur!

MED. Mentis quae procacitas!

REC. Est istud probi hominis consilium?
Eamus hinc intro!

MED. Cogitemus acrius
Nobis quae proxime sint agenda stre-

[nue.]

REC. Eamus. Vade ante, amice, te subsequor.
(*Exeunt*).

(Ad proximum numerum).

Dr. JOSEPHUS FORNARI, *Moderator, Sponsor.*

ROMAE - TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.